

Motion till riksdagen 2009/10:Ub498

av Yvonne Andersson (kd)

Säkrande av forskningskommunikationen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att säkra forskningskommunikationen.

Motivering

Klimatförändringarna, svininfluensan, framtidens energiförsörjning, ekologiskt eller inte. Listan på aktuella och allvarliga frågor för oss medborgare kan göras lång. Det som kännetecknar dessa svåra områden är att de också är heta forskningsområden, dvs. det kommer fram ny kunskap i jämn ström – kunskap som inte alltid stämmer överens med den tidigare och som också är svår att förstå för den oinvigde. Dessutom har de här frågorna starka kopplingar till vår vardag. Vilket bränsle ska jag välja när jag köper bil? Ska jag vaccinera mig mot influensan? Kan jag vara säker på att de ekologiska tomaterna är ett bättre miljöval? Listan kan göras lång.

Vad ska man tro på, är en fråga som ofta ställs. Divergerande uppfattningar från forskare och de med samlad erfarenhet kan kännas frustrerande. Men att forskare sällan är helt överens är inget att oro sig över. I forskningsprocessen ingår en inbyggd osäkerhet som vi faktiskt ska vara tacksamma för. Utan den skulle vi fortfarande tro att solen snurrade kring jorden och atomen var odelbar. Genom att hela tiden ifrågasätta och bestrida vedertagen "sanning" tar sig vetenskapen framåt, en framgångsrik process som leder till att vi förstår både omvärlden och oss själva allt bättre. Förhållningssättet att alltid handla utifrån den kunskap vi har i den aktuella situationen är den princip som i grunden alla står upp för. Förmågan att ta till sig kunskapen är därför synnerligen viktig för att säkra allas möjligheter. Jag ser idag tyvärr ett växande gap mellan dem som besitter kunskapen och dem som behöver den. Ska det behöva vara så?

Fel! Okänt namn på

Några exempel: EU-kommissionen skriver i rapporten ”Scientific evidence for policy-making” att det finns kontextuella, kulturella och strukturella hinder som måste övervinnas för att projekten inom EU:s s.k. ramprogram ska kunna användas av beslutsfattare på ett meningsfullt sätt. EU menar att situationen är otillfredsställande.

I Globaliseringsrådets slutrapport frågar man sig bland annat om ledande politiker får bästa möjliga beslutsstöd.

Marcus Wallenberg med flera efterlyser i Dagens Industri den 10 september 2009 konkreta handlingsplaner för hur man skapar innovation för tillväxt. Där skriver man att innovation är att omsätta kunskap till nya värden.

Ett hundratal forskningsledare samlades nyligen på konferensen ODE – Omvärldsdialo g och engagemang, för att diskutera vikten av att kommunicera med omvärlden.

Ofta får man höra att forskare är obegripliga att lyssna till och ointresserade av att kommunicera med andra än andra forskare – såvida det inte handlar om intressenter med stora plånböcker. Det här stämmer inte med min erfarenhet. De flesta forskare som jag kommer i kontakt med är gärna delaktiga i aktiviteter som syftar till att nå ut med forskningen. Och många anger som främsta skäl att de vill bidra med sin kunskap till samhällsutvecklingen.

Det är här den viktiga funktion som vi brukar kalla forskningskommunikation kommer in. Genom att det finns kommunikatörer som är tränade att möta medborgarens frågor och att kunna samla ihop rådande forskning, göra den begriplig för vanliga medborgare, blir fler delaktiga. Och visst borde det vara en självklarhet att de som forskar för skattebetalarnas pengar också ska ge tillbaka kunskap till dem som finansierat dem. Genom forskningskommunikation finns de som kan se fältet utifrån ”ett helikopterperspektiv” och medverka till att kunskapen blir tillgänglig för alla.

För Sällskapet riksdagsledamöter och forskare (Rifo) och Vetenskapsrådet (VR) är just forskningskommunikation det centrala begreppet och det som utgör brobyggandet mellan olika aktörer och forskarna.

Jag ser idag en satsning på innovationskontor runt om i landet. Att på detta sätt skapa kontaktytor mellan forskning och näringsliv är viktigt, men vi får inte glömma att det finns andra broar som också måste stå stadigt i en kunskapsnation. Vi avser alltså kontakten mellan forskningen och medborgarna, det som EU brukar benämna ”Science in Society”. Här är kommunikationen mellan forskare och politiker och andra beslutsfattare en viktig del, liksom kunskapsöverföringen från forskare direkt till allmänheten. Vi har en hög utbildningsnivå i Sverige, men vi har också en skyldighet att se till att den nya kunskap som genereras vid våra skattefinansierade lärosäten faktiskt kommer medborgarna tillgodo. Vi måste få ordentlig snurr på kunskapens kretslopp.

Men görs inte detta vid lärosätena? Ja, visst ingår det som en av universitetens tre uppgifter att samverka med världen utanför (de övriga två är forskning och undervisning) och det görs mycket för att föra ut forskningen utanför universitetens murar. Forskardagar, populärvetenskapliga föreläsningar och studiebesök är några exempel. Likaså satsar forskningsfinansierarna stora resurser på kommunikation, och vi har initiativ som dem vi representerar

Fel! Okänt namn på

liksom Vetenskapsfestivalen i Göteborg och den populärvetenskapliga tidskriften Forskning & Framsteg att vara stolta över.

Mot bakgrund av att Vetenskapsrådet hittills haft ansvar för forskningskommunikationen men nu valt att ha enbart en främjande roll är det viktigt att regeringen ser över situationen. Sverige är ett litet land och behöver ta till sig den kunskap som finns på den globala kunskapsmarknaden men också starkt medverka till att föra ut den kunskap som vi själva skapar. Det är med den utgångspunkten vi kan försvara vår plats i det breda internationella kunskaps-samhället. Jag ser ett stort behov av en nationell funktion som gör att staten kan ställa högre strategiska krav på forskningskommunikationen i Sverige och på europeisk nivå. Det gäller såväl utvärdering som utveckling och samordning av regionala och lokala initiativ. Forskningen i Sverige är i många stycken världsledande – den borde motsvaras av strategiska kommunikationsinsatser som håller samma höga klass.

Jag vill därför uppmana regeringen till att initiera en nationell funktion med fokus på forskningskommunikation till nytta för samhället och medborgarna. I första hand anser jag att VR som myndighet också fortsättningsvis ska ha det ansvaret. I andra hand måste ett organ tillskapas eller utvecklas från något av dem som finns enligt ovan för att samla krafterna och ombesörja att den viktiga funktionen forskningskommunikation verkligen får ta den plats som krävs för att Sverige ska försvara sig såväl inom landet visavi medborgarna som utanför landet visavi den internationella forskningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 25 september 2009

Yvonne Andersson (kd)